

О.В. Булавка, студ. 5-го курсу,

О. І. Кравченко, аспірант,

В.І. Теличкун, професор

Національний університет харчових технологій

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕЧІЇ ТІСТА В ФОРМУВАЛЬНОМУ КАНАЛІ МАТРИЦІ МЕТОДОМ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Екструдери бувають різними за конструкцією, але всі вони мають формувальний елемент – матрицю, яка формою і розмірами отворів визначає поперечний переріз екструдату. Канали в матриці виконують круглими, прямокутними, конусними, квадратними, складної конструкції і конфігурації. Складні отвори з вкладишами застосовують під час формування порожнистих виробів.

Однією з основних вимог, яку повинна задовольняти матриця – це її антиадгезійні властивості, тобто протистояння прилипанню тіста до формувальних отворів. Для зниження адгезійності отвори полірують і хромують. Широко застосовують матриці, які складаються із металічної обойми і змінних вставок. Вставки представляють собою змінні гільзи з формувальними отворами, які виготовляються із пластмаси (тефлон, альгофон, фторопласт і ін.). Вироби, сформовані через такі матриці, вирізняються гладкою поверхнею. Крім того, застосування цих матеріалів дозволяє суттєво збільшити швидкість екструдуювання через зменшення опору руху матеріалу.

Дріжджове тісто – пружно-в'язко-пластична маса, яка відноситься до неньютоновських рідин, що обумовлює його реологічні властивості, які змінюються у процесі обробки. На основі теоретичних та експериментальних досліджень доведено, що форма формувального каналу впливає на параметри процесу екструдуювання, форму та розміри тістового джгута [1]. Встановлено, що біля входу в формувальну матрицю в матеріалі виникають великі деформації. Це призводить до встановлення нестійкого характеру течії, яка супроводжується різними дефектами на поверхні матеріалу, тому вхідну ділянку формувального каналу доцільно виконувати з криволінійним конічним профілем.

Геометрія формувального каналу матриці є одним з головних факторів, які впливають на показники роботи обладнання і якість готової продукції. Саме вона визначає розміри екструдату, стан його поверхні, а також пористість виробу.

Для моделювання процесу екструзії дріжджового тіста нами обрано програмний комплекс Flow Vision, який найкраще підходить для моделювання тривимірних потоків рідин та газів в різних об'єктах, а також візуалізації цих потоків методами тривимірної графіки. Методика базується на аналізі напружено-деформованого стану досліджуваного матеріалу, виконаного за допомогою математичного моделювання, а результати мають високий ступінь кореляції з дослідними даними.

Побудована геометрична модель формувального каналу та в результаті обчислювального експерименту нами отримано дані про розподіл швидкості потоку по довжині циліндричного каналу з плавним входом рис. 1.

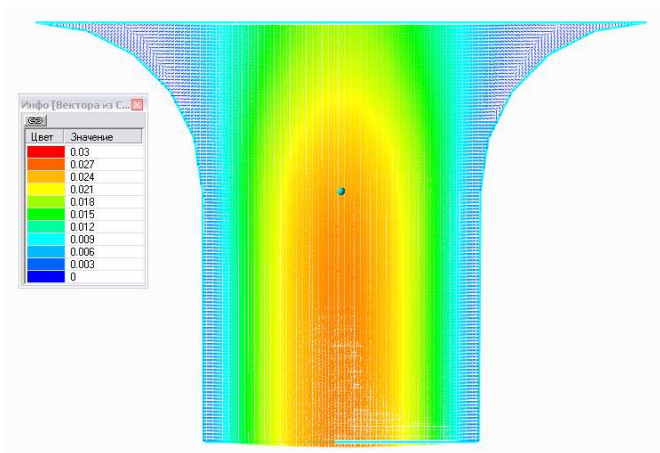

Рис.1. Розподіл швидкості по довжині

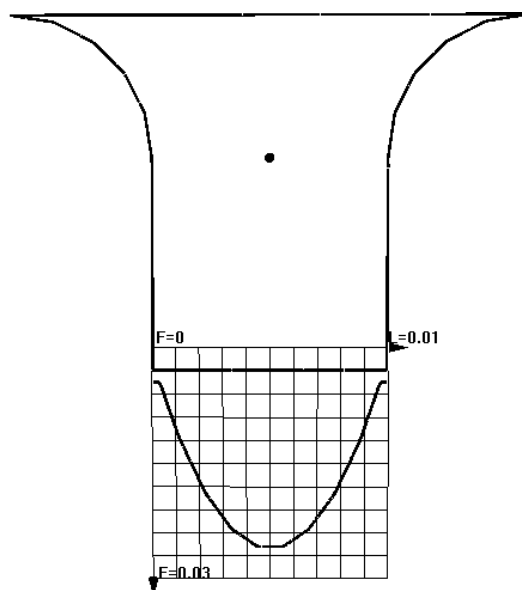

Рис. 2. Графік зміни швидкості потоку на виході з циліндричного каналу.

Швидкість потоку найменша біля стінок каналу, досягає максимального значення по центру рис.3. Тож змінюючи геометрію каналу та матеріал з якого він виконаний ми можемо отримати потрібні нам значення швидкості на виході з каналу.

Таким чином використання програмного комплексу Flow Vision дозволяє провести широкий спектр досліджень впливу геометричних параметрів формувального каналу на характеристики потоку та виконувати завдання по його оптимізації.

Література

1. Харківська І. В. Вплив геометрії формувального каналу на процес екструзування та якість екструдату / І. В. Харківська, Ю. С. Теличкун // Програма і матеріали 74-ї наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів “Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI ст”, 21 –22 квітня 2008 р. – К.: НУХТ, 2008. - С.234.